

ábrázolásokat, s megemlítette: a kétféjű sas az örökéletet jelenti, s ábrázolása az örmények körében igen elterjedt !

Karácsony Ernő rajza

Örmény adalékok a Duna tájékaról, főleg a XVIII. századból

(elhangzott 1997. május 15-én)

A magyar nagyközönség elsősorban az erdélyi örménységről tud. Mostanában is jelent meg több írás, melynek címében ez szerepel is. Ám a magyarországi örménység elterjedtsége sokkal szélesebb körű. Most a középkori örmény-magyar kapcsolatokról nem kívánok szólni, csak az újkoriakról.

Először talán azt említeném meg, hogy az erdélyi mellett volt bácskai örménység is, hisz Újvidéken 1739-ben alakult meg az örmény katolikus egyházközség. / Róluk már szóltam korábbi előadásaimban is./ Most a mai Magyarország területéről hoznék örményadalékokat, igaz nagyrészt ezek is az erdélyi vagy bácskai gyökerekre mennek vissza.

Az is eléggé köztudott, hogy hazánk mai területén sok pusztát béreltek az erdélyi örmények. Ezeken tartották a felvásárolt állatokat, majd innen szállították tovább. 1744-ben Szarvas vidékén 7 pusztán találtak az összeírók 4 bolgár, 1 görög pusztabérlő mellett 14 - főleg szamosújvári - örmény pusztabérlőt. A megye más helyein is ott voltak az örmények, Békés megyéről van itt szó, még több mai családban is tudnak Békés megyei vonatkozásokról.

De az örmény családok már Pesten is ott vannak a XIX. század folyamán. A Gyertyánffy és a Jakabffy családok bekerültek a város legnagyobb adófizetői közé. De más téren is találunk örményeket !

Patrubány Gergely /Erzsébetváros 1830- Bp. 1891./ Budapest tisztifőorvosa volt. /Emléktáblája is van a IX. kerületben a Vámház kőrút egyik bérházán !/ Korábban élt Pesten Csasz Mårton /1796-1860/, aki 1834-től az egyetemen az anatómia tanára volt. Unokatestvére Csasz Lajos / 1806-1866/ orvosi diplomáját Pesten szerezte, majd Gyulára került kórházi főorvosnak, s ott leánya bekerült egy olyan családba, melyben a görögség is képviselve volt. Érdekes útvonal: szamosújvári a Csasz család, a következő színhely Pest, s innen Gyula, / mely városnak vannak más örmény családdal kapcsolatos vonatkozásai, hisz a történetíró Karácsonyi János örmény származású és gyulai !/.

Most azonban más, nem erdélyi kapcsolatú adalékokat említenék ! A XVI. század közepén Budán már megtalálhatók az örmény kereskedők a görögök mellett. A török adó- és vámösszeírásokban ugyanis az egyes nevek mellett ott szerepel a nemzetiség feljegyzése: rum vagy urum = görög, ermeni = örmény.

A török kiűzése után is ott voltak Pesten az örmények, hisz a kereskedő-összeírások a következő képet adják:

	1696	1702	1709	
görög	-	3	3	
bolgár	4		5	5
örmény	1	12	5	

Említettem már egy korábbi előadásomban, hogy a tokaji görög kereskedők körében az egyik legtekintélyesebb család a Karácsony/Karácsonyi volt. Ennek egyik tagja, Karácsony Sándor nagystílusú tevékenységével magára vonta a hatóságok figyelmét és vizsgálták tevékenységét. A vizsgálat iratai között szerepel egy kivonat a szegedi harmincadvám-naplóból 1710. június 21., - október 7. közötti időből olyanokról, akik a Szeged-Kecskemét útvonalon jártak. E nevek olvashatók benne: Isak Aermin, Parsian Aermen, majd: Parsiaan Isaias Aermin ex Bellgrad és David Aermen. / Főleg textil és bőraru után fizettek harmincadot !/

Ezek csak szemelvények, de további kutatások még sok érdekes adatot tárhatnak fel.

dr. Sasvári

László

<><><><><><>

Bemutatkoznak az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület elnökségi tagjai sorozatból:

Kapcsolatom az örménységgel

Piarista diákként fiatalon érdeklődtem a keleti egyházak, így az örmény egyház iránt is. 1950 őszének egyik vasárnapján, egy diákmise után felkerestem a Semmelweis utcai örmény egyházközséget, s ott maradtam misére is. Kádár Dániel atya hívott, menjek el máskor is. Többször vettem részt mint segédkező egyes ünnepi alkalmakkor. Előfordult, hogy a kápolnában néhai Timkó Imre görög liturgiát mondott, s ezeken is részt vettem. Akkor olvastam el Hovhanesian Eghia Armenia népe című könyvét, s kezembe került néhány múlt századi Armenia folyóirat is.

Összeszedtem némi ismeretet az örménységről, s mikor komolyabban kezdtem foglalkozni történeti kutatásokkal, főleg a magyarországi görög kereskedők történetével, akkor örmény tárgyú adalékokra is bukkantam. Majd alkalmam nyílt újságokban is irogatni, s így újságcikkeim között is előfordult néhány örmény téma. Mint családos ember is jártam néhányszor, családom tagjaival együtt is az Orlay utcai kápolnában.